אַ מאַן מיט אַ שווערן זאַק אויף דער פּלייצע דערנענטערט זיך צו אַ פֿינצטערער שטאָט אין אַ גאַסרעגן. אַ בליץ — דאָס בלוט פֿון אַ צעשפּאָל־טענעם שפּיגל — צינדט אָן דעם רעגנס פֿלייצנדיקע זײַלן.
צווישן זיי — דער מאַן מיטן שווערן זאַק.
אַ שוואַרצע האַלבע לבֿנה, באַזיימט מיט גלי׳ענדיקע ראַנדן, אַזוי זעט ער אויס.
ניין, אַזאַ רעגן־טעם האָט זײַן צונג נאָך קיין מאָל ניט געפּילט. ניט קיין רעגן — אַ הימלישער פּישוף־מאַכער האָט צעשמאָלצן די צײַט! נעכטן, הײַנט, מאָרגן — ניטאָ. ניטאָ. דער פֿרילינג פֿון אָדם הראשון און דער ווינטער פֿון אָדם האחרון זענען צעשמאָלצן אין אַ ריזיקן קעסל וואָס איז אויסגעשמידט פֿון וואָלקנס. דער קעסל האָט געפּלאַצט. און די צעגאַנגענע צײַט מבולט אַכזריותדיק איבער דער ערד, און באַלד־באַלד וועט זי פֿאַרשלינגען דעם גייער מיט זײַן שווערן זאַק אויף דער פּלייצע.

ער קאָן ניט לייקענען: די פּיס גייען. עס גייען די פּיס און עס גייט דער רעגן. אַ סימן, ברודערקע, אַז אָרט איז נאָך אַלץ אויפֿן אָרט, אַז אַ שפּליטער פֿון דער צײַט־נשמה איז ערגעץ פֿאַרבליבן. ניט סתּם ערגעץ — נאָר טאַקע אין זײַן ברוסט. קלאַפּ־קלאַפּ — די צײַט אַרבעט. צײַט און אָרט האָבן זיך, קענטיק, ליב. דער שׂכל דער נאַרישער קאָן זיי ניט צעשיידן...

אַ גראָע צעכוואַליעטע וואַנט, ווי אין דער וואַנט וואָלטן זיך געטרונקען וועלף, שווימט אַרויס הינטער די זײַלן פֿון רעגן.
— דער מאָנאַסטיר פֿונעם הייליקן פּאַוועל.
דאָ, אין מאָנאַסטיר, אין געוועלבטן רויט־ציגלדיקן קאַמער פֿון דער שוועס־טער אורשוליאַ, טרעפֿן זיך וואַלדמענטשן. אַ מאָל אַנטרינט אַהער אַ פֿאַר־מישפּטער, מיט קוילן אין לײַב, וואָס אין מיטן פּלי האָבן זיי חרטה געהאַט... אַ מאָל — אַ טיפֿוס־קראַנקער, אין אַ צעפֿליקטן סאָלדאַטסקן שינעל ווי אַ צעשאָסענע פֿאָנע, וואָס בלויז דער אָדלערל אויף זײַן איינציקן קנאָפּ טראָגט אים נאָך אויף זײַנע זוניקע פֿליגל.
דאָ, אין מאָנאַסטיר, האָט אים אורשוליאַ געראַטעוועט. שפּעטער איז זי

געוואָרן די פֿאַרבינדלערין מיטן וואַלד און ער, דער מאַן מיטן זאַק, פֿלעגט קומען אַהער נאָך ידיעות.
ער געדענקט, אַז לינקס, בײַם צעשויבערטן וועלדל, איז דאָ אַ קאַנאַווע אונטער דער וואַנט, וואָס איז פֿול מיט בריִענדיקע קראָפּעווע. דורך דאַנען באַקומט מען זיך אַרײַן אין הויף.
אַצינד וואָלט ער גרײַלעך געוואָלט, אַז קראָפּעווע זאָל אים בריִען און ברענען. די פֿיס, די הענט, דעם זכרון — אַבי אים זאָל ווי טאָן. זענען דווקא אירע גלאָזיקע נעדעלעך באַהאַלטן פֿון רעגן... אוי, ברודערקע, ווי עס בענקט זיך אַ מאָל נאָך ווייטיק. נאָך אמתן, געשמאַקן ווייטיק! דאָס קאָן בלויז פֿאַר־שטיין אַ געליימטער, וואָס די נעגל פֿון זײַנע פֿינגער זענען איבערגעצויגן איבערן גאַנצן לײַב.

דאָס זיבעטע פֿענצטערל. זעקס. זיבן. און אָנקלאַפּן צו דער שוועסטער אורשוליאַ דאַרף מען זיבן מאָל.
פּאַוואָליע עפֿנט זיך אַ בלײַענע טיר.
אַ געלע, דערשראָקענע ליכט, מיט אַ וואַקסענעם פֿײַערל — בינען זענען אויפֿגעשטאַנען תּחית־המתים פֿון זייער זשומענדיקן וואַקס, — בלאָנדזשעט הינטערווײַלעכץ אין פֿינגער דינע, איידעלע פֿון אַ גליקלעך־דערשראָקענער פֿרוי און מאָלט־אויס אויף די רויטע קוואַדראַטענע ציגל פֿון קאָרידאָר אַ געדרייטן, וואַסערדיקן שטעג.

די יונגע פרוי, זײַן רעטערין, אין אַ נעפּלדיק־צעפֿאַלדעוועט נאַכטהעמד, שוועבנדיק אַהינטער, מיט די אויגן צום גאַסט, זעט אויס אין קאָרידאָר ווי אַ רוסאַלקע אין פערל, וואָס טונקט זיך, שווימט און מאַניעט אים פֿון טונקל־ברענענדיקע כוואַליעס. און ער, מיטן זאַק אויף דער פּלייצע — אַ פֿישער מיט אַ נעץ...
ער לאָזט איבער דעם זאַק אין אַ נישע פֿון קאָרידאָר און די שמאָלע טיר פֿון אורשוליאַס קאַמער, אַ צודעק פֿון אַ דעמבענער טרונע, ווערט פֿאַרהאַקט הינטערביידן.
— קאָליאַ, וואָס איז געשען, זעסט דאָך אויס ווי דײַן זיידע?

קאַליאַ, אָדער קאָפּל, ווי מ׳האָט אים גערופֿן אין שטוב, ציט זיך אויס אויפֿן דיל, אין אַ ווינקל, מיט די האַריקע הענט איבערן קאָפּ — ער, דער קאָפּ, זאָל ניט אַנטלויפֿן.

— גערעכט, אורשוליאַ, איך זע אויס ווי מײַן זיידע, ווײַל די אייביקע יונגשאַפֿט איז אַרײַן אין דיר.

זי ברענגט אַ האַנטעך. אַ פּעקל בגדים.

— טו זיך איבער. די קליידער זענען דײַנע. האָסט זיי דאָ איבערגעלאָזן מיט אַ יאָר צוריק.

— אורשוליאַ, וויפֿל איז דער זייגער?

— צוויי.

— אַ דאַנק, ניט כּדאי בײַטן די קליידער. אין אַ שעה אַרום וועל איך ציִען ווײַטער. זעסטו, אַ גלעזל מילך...

ווען אורשוליאַ קומט מיטן גלעזל מילך, שלאָפֿט שוין קאָפּל אַ געשמידטער אין זיסע קייטן.

זי פֿאַרלייגט זײַנע אָפּהענטיקע הענט אַרום איר נאַקעטן האַלדז און ברענגט אים, עלעהיי אַ האַלב דערטרונקענעם, צו דעם אינדזל פֿון איר בעט.

אירע ליפּן, שפּיציק־וואַרעמע, שפּרינגען איבער זײַן בייניקן פּנים, ווי פֿייגעלעך וואָס קאָנען נאָך ניט פֿליִען — איבער דערנער.

ס׳נאַכטהעמד נעפּלט פֿון איר אַוועק. איר זוניק לײַב טריקנט אויס פֿון זײַן געביין דעם רעגן.

— קאַליאַ, כ׳האָב דיך פֿריִער געזען אין חלום. ביסטו איינער צי צוויי?

ניין, ביסט איינער, בלויז דעמאָלט ווען דו ביסט ניטאָ ביסטו צוויי.

ס׳פֿײַער פֿון ליכט — אַ קאַרליק מיט אַ ברענענדיקן הויקער — פֿאַרזינקט אַליץ מער אין זײַן וואַקסענעם קבֿר.

— בלויז דעמאָלט ווען דו ביסט ניטאָ ביסטו צוויי...

דער רעגן טוט אַ זעץ אין שויב מיט זײַנע בלײַענע פֿויסטן.

אַ זעץ אין קאָפּלען.

זײַנע וויִעם פּלאַצן.

ווער טוליעט אים? ווער זייגט דעם סם פֿון זײַנע גלידער? אוי, ער קאָן נאָך פֿאַרשפּעטיקן!

ער באַפֿרײַט זיך, קאַפּל, פֿון איר זוניקן צוויבער, שפּרינגט אַרויס פֿון בעט, קומט צו לויפֿן מיטן זאַק, וואָס ער האָט איבערגעלאָזן אין קאָרידאָר, און געשווינד גיט ער אים אַ לייג אויפֿן געלעגער.

אורשוליאַ פֿאַלט צו זײַנע פֿיס מיט אַ געוויין:

— מײַן זאַק מיט זינד, מײַן זאַק מיט זינד!

— אורשוליאַ, ניט דײַנע די זינד, קאָנסט זיך איבערצײַגן.

אַ יונגע אַנטבלויזטע פֿרוי אין אַלט־גראָען פֿאַררייכערטן גאָלד פֿון דער קאָפּטשענדיקער ליכט, אויפֿן הינטערגרונט פֿון רויטע ציגל, בינדט פֿונאַנדער אין בעט, זיך שטיקנדיק פֿון טרערן, דעם ערדענעם צעאַקערטן זאַק און פּלוצעם דערלאַנגט ער זי פֿון זיך אַ שלײַדער ווי אַן עלעקטרישער שטראָם — און אַ מתים־ריח גיט אַ שלאָג אין קאַמער:

אַ טויטער יִנגל — אַ צעבראָכענע סקולפּטור פֿון בלאָען, דורכזעיִקן מאַרמאָר, די האָר — אַ לאַרבערקראַנץ פֿאַרפֿלאָכטן אַרום דעם שטערן, און די אונטערשטע ליפּ, אַ ליגנדיקער פֿרעגצייכן, קוקט אַן פֿון זאַק אַרויס מיט קבֿרדיקע בליקן די צווייַ געשטאַלטן.

— קאַליאַ, ווער איז דער יִנגל, ווער איז דער טויטער מלאך?

ער ציט אַריבער דעם זאַק איבער דער צעבראָכענער סקולפּטור און דערציילט:

— ווער איז דער טויטער מלאך? ס׳איז יוליק, מײַן צען־יעריקער פֿרײַנד. אויף אַ דעמב, אין אַ שנייִיקער נעסט, האָב איך דערזען לעבן דער אָזערע נאַראַטש אַ פֿאַרשנייטן יִנגל. זײַנע וווּנדן האָבן געלויכטן דורכן שניי, ווי דאָ אין קאַמער דאָס געבליץ דורכן שײַבל. אַרום דעמב האָט זיך געדרייט אַ וואָלף מיט אַ צעגריזשעטן שאָטן. קוים כ׳האָב זיך צו אים דערנענטערט, איז דער וואָלף, מיטן שאָטן אין די ציין, פֿאַרשוווּנדן.

איך האָב אַראָפּגענומען דעם יִנגל פֿון דעמב. ער האָט אויסגעזען ווי אַ פֿאַרפֿרוירענע סאָווע. און שטעל זיך פֿאָר, אורשוליאַ, מיר האָבן זיך דערקענט: אָט די, וואָס איז אַרומגעשווומען אין מײַן לײַב ווי אַ נאָדל, איז

געווען זײַן שוועסטער. און ווייסטו ווער ס'האָט אים אין שטאָט, איידער ער איז געקומען אין וואַלד, געראַטעוועט? ניט צו גלייבן — אַ היצל! ווען אַ האַרדע צווייפֿיסיקע פֿײַערן האָבן זיך געיאָגט נאָך מײַן יונגן פֿרײַנד, האָט אַ היצל פֿאַרוואָרפֿן איבער זײַן האַלדז אַ פּעטליע און אים באַהאַלטן צווישן געכאַפּטע הינט אין וואָגן.

זינט איך האָב געפֿונען דעם יינגל אויפֿן דעמב, איז ער געוואָרן מײַן שוואַרצאַפּל.

צוריק אַ חודש, ווען די ערשטע פּיאַלעטע בוטשאַנען האָבן אַ צי געטאָן אַ וועסנעדיקן שמייכל איבערן וואַלד, האָט דער שׂונא אַרײַנגענומען אונדזערע מענטשן אין אַ פּאַדקעווע. ס'האָט אויסגעזען, אַז מיר האָבן בלויז איין וועג: זיך פֿאַראייניקן מיט די וואַלדמענטשן פֿון קאָמאַנדיר טשאַרנאָהוז אויף דער אַנדער זײַט נאַראַטש.

ס'איז געווען אַ פֿאַספֿאַרנע לבֿנה־נאַכט.

אין אַ לאַנגער שורה, ווי מוראַשקעס, ציִען מיר איבערן אײַז פֿון דער אָזערע. יוליקן טראָג איך אויפֿן אַקסל. אַ לעבעדיקע תּפֿילה. אויפֿן דעמב האָט ער אָפּגעפֿרוירן ביידע פּיסלעך. באַבסקע רפֿואות האָבן ווינציק געהאָלפֿן. זײַן אָטעם און מײַנער — איין אָטעם. נײַן, מיר האָבן זיך ביידע געביטן מיט די אָטעמס.

אין מיטן אָזערע, אוים בערגלעך שניי, האָט פּלוצעם זיך אַ הייב געטאָן דער שׂונא. די נאַכט, אַ פּיאַלעטער פֿאַזשאַר, האָט אָנגעצונדן אין אײַז אונדזערע פּנימער. איך האָב אויסגעוואַשן מיט בלוט מײַנע אויגן, די שווערדיקייט פֿון שניי און פֿײַער זאָל ניט ווערן טעמפּ, און מיט דער לעבעדיקער תּפֿילה אויפֿן אַקסל, און מיט פּיס וואָס זענען געוואָרן חיות, לויף איך צווישן קוילן אַלץ נענטער, נענטער צו די יאָדלעס אויפֿן אַנדערן ברעג. און דאָ — ערשט אַ וואָלף, אַ גרינער פֿונקען־שפּריצנדיקער וואָלף, מיט זײַן שאָטן אין די ציין, יאָגט, יאָגט זיך נאָך אונדז ביידן, און שוין דערלאַנגט ער אַ שפּרונג אויף דעם יינגל, דעם פֿאַרקלאַמערטן אַרום מײַן האַלדז. נאָר אין יענעם אויגנבליק, ס'קלינגט ווי אַ מעשׂהלע פֿון תּנך, ווען דער וואָלף איז געהאַנגען אין דער לופֿטן, האָט דעם שׂונאס קויל אַדורכגעהאַקט זײַן שאַרבן.

אין אייניקע טעג נאָך דער שלאַכט, זי איז געבליבן פֿאַרקריצט אין דער

אײַזיקער מגילה, איז יוליק פֿאַרשוווּנדן. ווי אַזוי? ער איז דאָך קוים געשטאַנען אויף די פֿיסלעך? אויף דעם קאָן איך ניט ענטפֿערן. האָב אים לאַנג־לאַנג אַרומגעזוכט און ענדלעך אים געפֿונען לעבן טויטן וואָלף.

יוליק האָט באַוויינט זײַן רעטער. כ׳האָב ניט געקאָנט אים אַוועקנעמען פֿונעם טויטן וואָלף.

— ס׳איז ניט קיין וואָלף — האָט ער געטענהט, — אַ הונט, אַ הונט! איין שטערן האָט באַשיצט ביידן, ווען דער היצל האָט זיך דערבאַרעמט איבערן יינגל און אים באַהאַלטן אין וואָגן. שפּעטער, באַנאַנד מיטן באַפֿרײַטן הונט, איז ער געקומען אין וואַלד.

בײַ נאַכט, ווען יוליק איז געשלאָפֿן אויף דער אָזערע, צוגעטוליעט צו דער אײַזיקער פֿעל, האָב איך צוגענומען פֿון אים די באַשעפֿעניש און ערגעץ באַגראָבן. נאָר דער יינגל האָט ניט אויפֿגעהערט כליפּען:

— איך וויל צו אים, וואָס איז אַרײַן אין דער לבֿנה...

פֿון דעמאָלט האָט ער ניט געגעסן. בלויז אײַז געשלונגען. און אַליין געוואָרן אײַז. אַ פֿאַרפֿרוירענער ניגון.

זאָג אַליין: זאָל איך מקבר זײַן יוליקן אין אַ זומפּ? איבערלאָזן אין זשאַ־װוערדיקן הפֿקר זײַן געביין? אַ חודש האָב איך געטראָגן מײַן טויט ברודערל אויף דער פּלייצע. איך וויל אים באַערדיקן אין שטאָט פֿון זײַן געבוירן.

אורשוליאַ, וויפֿל איז דער זייגער?

— דרײַ.

— ניט פֿאַרשפּעטיקט. ביז באַגינען וועל איך אַלץ באַוויַיזן.

— קאַליאַ, אין שטאָט איז פֿול מיליטער. אויף דער גרינער בריק הענגען חבֿרים.

— רעגן איז אַ גוטער פּאַנצער. די הימלישע חילות וועלן פֿאַריאָגן די ערדישע. אַ רידל, אַ קליינער רידל איז דאָ פֿאַראַן?

אורשוליאַ טוט זיך אָן אין קאַפּלם קליידער, וואָס ער האָט איבערגעלאָזן מיט אַ יאָר צוריק אין מאָנאַסטיר. זי קומט מיט אַ רידל און שטעלט זיך לעבן בעט.

— קאַליאַ, דער פּאַנצער וועט באַשיצן ביידן!

קאַפּל נעמט דעם זאַק אויף דער פּלייצע. ווידער זעט ער אויס אין זײַן געבוויגנקייט: אַ שוואַרצע האַלבע לבֿנה באַזיימט מיט גליִענדיקע ראַנדן. אורשוליאַ ריגלט אויף די טיר. און איידער זיי קנוילן זיך אַרויס פֿון קאַמער, נעמט זי מיט דעם לײַלעך פֿון בעט אונטערן מאַנטל.

און די ליכט — אַ קאַרליק מיט אַ ברענענדיקן הויקער — באַגלייט מיט איר לעצטער וואַקסענער טרער די לוויה אין רעגן.

איין געוועב
IN GEVEB A JOURNAL OF YIDDISH STUDIES

Sutzkever, Abraham. “A levaye in regn,” in *Griner akvaryum*, 257–63. Jerusalem: Hebrew University, 1975.